

Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 17.05.2024

Kabul Tarihi: 11.06.2024

Yayın Tarihi: 30.06.2024

Yazıt Kùltür Bilimleri Dergisi, 2024, 4(1): 40-54

Research Article

Received Date: 17.05.2024

Accepted Date: 11.06.2024

Published Date: 30.06.2024

DOI Number: 10.59902/yazit.1485594

KARS BALIKLI GÖL ETRAFINDAKİ HALK İNANÇLARI VE UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

An Evaluation on Folk Beliefs and Practices around Kars Balıklı Lake

Tuğçe COŞKUN***ÖZ**

İnsanlığın ilkel çağlarından itibaren geliştirmiş olduğu inanç paradigmlarında kutsallığına inanılan ve kendisinde koruyucu bir güç olduğu düşünölen mekân ya da nesnelere etrafında birtakım inanç ve uygulamalar oluşturulmuştur. Bu potansiyel içinde dođa kùltürlerinin en önemlilerinden olan kutsal su-kutsal balıklar da yer almaktadır. Türkiye’de yaygın olarak bilineni şanlıurfa Balıklı Göl olmakla birlikte Erzurum, Kars, Kütahya, Erzincan ve Sivas gibi illerde de halk tarafından içindeki balıklarla birlikte kutsal kabul edilen çok sayıda su kaynağı bulunmaktadır. Kutsiyetine inanılan bu balıklar korunmakta ve yenilmemektedir. Makalede, Kars ili Selim ilçesi Dölbentli Köyü sınırları içinde yer alan Balıklı Göl etrafında oluşan halk inançları ve bunlara bağı uygulamalar üzerinde durulmuştur. Kars’ta su kùltürünün izleri ve bunların geçmişle olan bağı araştırılarak, elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Yapılan tespit ve değerlendirmeler neticesinde, sözü edilen kutsal su- kutsal balık kaynaklarının özellikle bireye yönelik şifa beklentisi nedeniyle sıklıkla ziyaret edildiğı görölmüştür. Bunun yanı sıra olumsuz durumlardan korunma, bereket sağlama ve kısmet bulacağına inanma da yöre halkının ziyaret sebepleri arasındadır.

Anahtar Sözcükler: Su kùltü, Kars, Balıklı Göl, inanç, uygulama**ABSTRACT**

In the belief paradigms that humanity has developed since the primitive ages, a number of beliefs and practices have been formed around a place or object that is believed to be sacred and thought to have a protective power in itself. Within this potential, there are also holy water-sacred fish, which are one of the most important nature cults. Although şanlıurfa, which is widely known in Turkey, Balıklı Lake, there are also many water sources in provinces such as Erzurum, Kars, Kütahya, Erzincan and Sivas, which are considered sacred by the people along with the fish in it. These fish, which are believed to be sacred, are protected and not eaten. The article focuses on the folk beliefs and related practices around Balıklı Lake, which is located within the borders of Dölbentli Village in Selim District of Kars Province. The traces of the "water cult" in Kars and their connection to the past were investigated and the findings obtained were evaluated. As a result of the findings and evaluations, it has been observed that the holy water and holy fish sources are frequently visited especially due

* Bu makale, TOKÜAD-V. Uluslararası Toplum ve Kùltür Araştırmaları Sempozyumu’nda Tuğçe Coşkun’un sözlü olarak sunduğı bildirinin gözden geçirilerek genişletilmesi suretiyle hazırlanmıştır. Makalenin saha araştırmaları Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’nun 24.04.2024 tarih ve 2024-08 sayılı Etik Kurul Onayı ile gerçekleştirilmiştir.

* Öğr. Gör., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Eskişehir-Türkiye. E-posta: tgccsknnn@gmail.com. ORCID: 0000-0002-3735-9784.

to the expectation of healing for the individual. In addition to this, protection from negative situations, providing fertility and believing that they will find fortune are among the reasons for the local people to visit.

Keywords: Water cult, Kars, Balıklı Lake, beliefs, practice

Giriş

Halk inançları bireysel olmayıp genel bir durumu yansıtan kolektif belleğe dair gelenek ürünleridir. Bünyelerinde kalıp davranışları, uygulama pratikleri ve ritüelleri barındırır. İnançlar, oluşturuldukları toplumun özelliklerini yansıtır. İnançlar sosyal yaşamda ya da toplum için önem arz eden birtakım ritüeller etrafında şekillenip gelenekselleşebilir.

Birçok kaynakta inanç kavramıyla ilgili tanımlara rastlamak mümkündür.¹ Boratav, inanç kavramını halk biliminde kazandığı anlam açısından değerlendirilmektedir: “Halk bilimi, belli bir toplumun eski dinlerinden miras alıp kendi çağının şartlarına uygulayarak yaşattığı yeni dininde, yaşam şartlarının gerektirdiğince yeni biçimler, yeni içerikler ve anlatışlarla oluşturduğu inanışlarla ilgilenir” (2013: 13). Halk inancı, içerisinde bireylerin ve toplumların gerçek olduğuna inandığı bir düşüncenin, kavramın, nesnenin veya varlığın yer aldığı inanç sistemidir. Halk inançları, katı bir yapıya sahip olmamakla beraber büyük farklılıklar göstererek toplumdan topluma değişiklikler göstermektedir.

Toplumlar geçmişte kutsadığı çeşitli inanç sistemlerinin etkisinde kalmış ve bu inançları nesilden nesle aktarmıştır. Türkler İslamiyet’ten önceki dönemde Totemizm, Şamanizm, Gök Tanrı İnancı gibi inançların etkisiyle tabiatla birtakım gizli kuvvetlerin varlığına inanmıştır. Bu husus Orhun kitabelerinde “yer-su” (yar-sub) (Kafesoğlu, 1980: 42), Uygurlarda “yir- suv” (Arık, 2005: 65) tabiri ile ifade edilmektedir. Bunlar “iduk” (Küçük, Tümer, 1997: 90) yani kutsal idiler.

Türklerin inanç ve kültür sisteminde yer-su inanışları içerisinde yer alan su, büyük bir anlam ve öneme sahiptir. Bu sebeple tarihî süreçte Türkler suya dair temsil ettiği özelliklerinden hareketle farklı inançlar oluşturmuş, gölleri ve ırmakları canlı nesnelere olarak tasavvur etmişlerdir (İnan, 2000: 50-51). İnsanlar bu mekânlardaki kutsala ulaşmak ve bereketi sağlamak için “ben vereyim sen de ver” inancıyla bağışlarda bulunmuştur. (Tokarev, 2006: 95).

---

¹*Divânü Lügati't-Türk'te* Kaşgarlı, inanç sözcüğünü “Güvenilir, emin buradan alınarak inanç beğ, kendisine itimat edilir bey denir” şeklinde açıklamaktadır (Kaşgarlı Mahmud, 1986: 217). *Kâmûs-i Türkî*’de Şemseddin Sami inanç sözcüğünü “Sihate şayan, itimat, mevsuk, emin mutemet” şeklinde açıklamaktadır (Sami, 2002: 252). Ferit Devellioğlu, inanç kavramı yerine itikat sözcüğünü kullanmış ve “dügümlenme, bir şeye bağlılık; inanma, gönülden tasdikleme” biçiminde açıklamaktadır (Devellioğlu, 2004: 468). Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan *Türkçe Sözlük*’te inanç şöyle açıklanmıştır: 1. Bir fikre içten bağlanma; 2. Kişiye duyulan güven, inanma duygusu; 3. İnanılan bir şey, düşünce; 4. Tanrıya, bir dine inanma, itikat, iman (TDK, 2011: 1186). *Felsefe Terimleri Sözlüğü*’nde inanç, bir şeyi güvenle doğru sayma tutumudur (Akarsu, 1988: 104).

Türk kozmogonisinde su, varlığın özü olarak kabul edilir. Bu anlayışa göre evren, kozmostan önceki düzensiz kaos malzemeleri olan su ve topraktan yaratılmıştır. Su, bu özelliği ile evrenin oluşmasına sebep olan temel unsur olarak görülmüştür (Bayat, 2007 :88). Bu çerçevede, Türklerin inanç ve düşünce yapısında bir kısım su kaynakları (pınar, ırnak ve göl vb.) kutsiyet kazanmıştır (Gökbel, 2000: 221). Anadolu'nun hemen her yöresinde sularının kutsal olduğuna inanılan çeşitli göl, ırnak, çay, kuyu ve çeşmeler bulunmaktadır. Burada sular çeşitli dileklerin gerçekleşmesi amacıyla kullanılmaktadır.

Halk ritüelini gerçekleştirdiği sularla ilgili birçok efsane ve inanış üreterek âdeta davranışlarına gerekçe kazandırmaktadır. Suya kazandırılan kutsiyet balık için de geçerlidir. Özellikle Anadolu'da balıkla ilgili inanışlar çok fazladır: Munzur sularında on iki çeşit alabalığın on iki imamı temsil ettiğine; İstanbul Merkez Efendi Türbesinde bulunan havuzda kırmızı balık görüldüğünde dileklerin kabul olacağına; Erzurum Tekman ilçesi Kandilli deresinde balık avlayanların çeşitli felaketlere uğrayacaklarına inanılması (Akçiçek ve Canyurt, 1993: 1-3) örneklerden birkaçıdır. Anadolu'daki kutsal balıklarla ilgili diğer bir inanç ise savaş zamanında yok olduklarıyla ilgilidir. Kars'ın Selim İlçesi Dölbentli köyündeki Balıklı Göl'ün balıklarının Sarıkamış, Kore ve Kıbrıs Savaşından dönen askerler olduğu inancına Anadolu'nun diğer bölgelerinde de rastlamak mümkündür. İzmir Bergama Ecik Dede Yatırının yanındaki Gazi Balıklarının 1974 Kıbrıs Harekâtında; Balıkesir'in Pamukan köyündeki Dede Balıkları'nın Balkan Harbine (Kalafat 1990: 27; Mollaibrahimoğlu, 2008: 128); Erzurum göllerindeki balıkların Osmanlı-Rus Savaşına; Malatya Kızık köyü balıklarının yine Kıbrıs Savaşına katıldıklarına inanılmaktadır. Savaş sonrasında balıkların yerlerine yaralı döndükleri ifade edilmektedir (Akçiçek ve Canyurt, 1993: 4). Anadolu'da kutsal balıklar içinde en bilineni ise Şanlıurfa ilindeki Balıklı Göl'dür. Dönemin hükümdarı Nemrut'un tek tanrılı dini savunan Hz. İbrahim'i kalenin bulunduğu tepeden mancınla ateşe atıldığı ateşin suya, odunların ise balığa dönüştüğüne inanılır. Balıkların bugünkü görünümünü yanmış balıklara benzer. Bu balıklar yenilmez ve tutulmaz. Yenilir veya tutulursa yapan kişinin başına felaketlerin geleceği söylenir (Güler, Kürkcüoğlu, 2002: 242; Erbuğ, 2007: 26-29)

Kars Balıklı Göl anlatılarındaki inanca göre, savaşa giden askerler farklı bir şekilde ortaya çıkarlar ve ardından sıradan insanlara balık şeklinde görünen kutsal varlıklar olarak kabul edilirler (KK-5). Bu durum, gölün sıradan bir göl olmadığını ve gücünü buradan aldığını vurgulamaktadır. Halk inançlarında oldukça fazla rastlanan şekil değiştirme motifi, don değiştirme, biçim değiştirme, dönüşüm ve metamorfoz gibi adlarla da anılmaktadır. Pertev Naili Boratav'a göre dönüşüm öz biçimini yitiren canlıların veya cansızların birbirlerinin yerine geçmesidir (1994: 62). Saim Sakaoğlu, dönüşümü efsane açısından değerlendirmektedir. Dönüşüm, bir efsanedeki canlı veya cansız unsurların bir üstün güç tarafından cezalandırılması veya bir felâketten kurtarılması için şekillerinin daha farklı bir forma

çevrilmesidir (1980: 29). Bektaşı menakıpnamelerindeki motiflerden biri olan şekil (don) değiştirme de benzer olarak üstün bir güç (yerine göre Allah, sihirbaz, cadı, evliyâ) tarafından, ya yapılan iyiliğe karşılık mükâfat ya da kötülüğe ceza olarak görölmektedir (Ocak, 2009: 26)

Çalışmaya konu olan Kars'ın Selim ilçesine bağlı Dölbentli Köyü'ndeki Balıklı Göl'ün kutsiyeti mahallî sınırları aşmış, gelişip yayılarak günümüze kadar ulaşmıştır. Çalışma alanını oluşturan Balıklı Göl'ün bulunduğu Dölbentli Köyü, Kars iline, Selim ilçesine bağlı bulunmaktadır. Köy, Kars il merkezine kırk iki kilometre, Selim ilçe merkezine on iki kilometre uzaklıktadır. Çalışmada, Balıklı Göl'den (Kars) tespit edilmiş inançlar ve pratikler hakkında bilgiler verilecek, dikkat çeken inançlar üzerinde değerlendirmeler yapılacaktır.² Çalışmaya adını veren göl/pınar Türk toplumunun kültür ve inanç dünyasında sahip olduğu anlam ve değer dolaşısıyla günümüze kadar önemli bir kült olarak varlığını sürdürmüştür. Konunun daha iyi anlaşılması açısından çalışma sahasında su kültü etrafında sergilenen inanç ve ritüellere değinilecektir.

Araştırmada ilk olarak konuyla ilgili literatür taranmıştır. Daha sonrasında araştırma bölgesi, yerel inanç temsilcileri ve yöre halkı ile birlikte gözlemlenerek incelenmiştir.³ Göl ve etrafı fotoğraflanmıştır. Veri toplamak amacıyla etik kurula başvurulmuş ve ölçütler dahilinde sorular hazırlanmış, bu sorulara verilen yanıtlar değerlendirilerek çalışma oluşturulmuştur. Gözlem, görüşme ve kaynak kişilerden yararlanma yöntemleriyle, Kars yöresinde bulunan Balıklı Göl'e ait halk inançları derlenmiştir. Elde edilen verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasının ardından değerlendirmeler ve sonuç aşamaları gelmektedir.

Çalışmanın amacı, Kars ili Selim ilçesi Dölbentli Köyü sınırları içinde yer alan Balıklı Göl'ün oluşum teorilerini incelemek, göl etrafında oluşan halk inançları ve bunlara bağlı uygulamaların sürekliliğin tespit etmek ve uygulama sürecini görmektir. Sözü edilen kutsal su- kutsal balık kaynaklarının yöre halkı tarafından ziyaret edilme amaçlarını yazıya aktararak kaybolmamasını sağlamak da amaçlar arasındadır.

1. Balıklı Göl'ün Oluşumu Hakkındaki Anlatılar ve İnançlar

Bulunduğu konum itibariyle çok farklı kültür ve inançların geçiş noktasında yer alan ve İslamiyet'e kadar çeşitli inançları bünyesinde barındıran Türkiye, halk inanışları açısından zengin bir ülkedir. Bu potansiyel içinde kutsal su- kutsal balıklar da yer almaktadır. En bilineni Şanlıurfa Balıklı Göl olmakla birlikte Erzurum, Kars, Kütahya, Erzincan, İzmir, Balıkesir ve Sivas gibi illerde halk tarafından kutsal kabul edilen balıklar bulunmaktadır. Gücünü anlatılardan alan ve onlardan

² 03.05.2024 tarihinde Dölbentli köyünde yapılmış olan alan araştırmalarının kayıtları şahsi arşivimizde mevcuttur.

³ Araştırma bölgesinde görüşülen kaynak kişiler (KK) şeklinde kısaltılmış olup, kişiler hakkındaki bilgilere çalışmanın sonunda yer verilmektedir.

beslenen bu mekânlara, kendilerinde bedensel veya tinsel eksikliğin oluştuğunu düşünenler, eksikliklerini gidermek veya arzularını, dileklerini, isteklerini gerçekleştirmek için yönelmektedirler.

İnceleme konusu olan Dölbentli Köyü'ndeki Balıklı Göl, yöre halkı arasında "Balıklı Pınar" olarak da geçen bir kaynak suyudur. Balıklı Göl'ün oluşumu hakkındaki bilgiler nesilden nesle aktarılmış olmakla birlikte buradaki balıkların nasıl ürediği hakkında ise kesin bilgi yoktur. Kutsal bir mekân ve ziyaret yeri olarak kabul gören Balıklı Göl, önceleri sıradan bir göldür ve balık sayısı azdır. 1974 yılı Kıbrıs Barış Harekâtı'nın ardından balıkların sayısının arttığı ve gölün kan rengini aldığı görülmüştür. İnanca göre, balıklar harekâttan dönen yaralı, gazi askerlerdir. Balıkların asker yeşili rengini ve sırtındaki yaraları gören halk balıkları "gazi balıklar" olarak nitelendirmiştir (KK-1).

Bölgede anlatılan diğer bir rivayete göre, bu balıklar Sarıkaş Harekâtı'nda Allahuekber Dağları'nda yaralanan askerlerdir. Öyle ki kaybolup geri dönen balıkların yaralı oldukları görülmüştür (KK-5). Söz konusu inançlardan dolayı göl, bölge halkı tarafından "şehitlik" ve "ziyaret" olarak anılmaktadır.

Görsel 1. Kars İli Selim İlçesi Dölbentli Köyü'ndeki Balıklı Göl ve Çevresi

Görsel 2. Balıklı Göl'deki Balıkların Görünümü

Gölün etrafındaki taşların aralarında yuva yaptıkları bilinen balıklar, en fazla ağustos ayında suda görülür. Ağustos ayından sonra balıkların sayısı azalmaktadır. Balıklar Sazan familyasından sarı sazan ve tatlı sazanlardır. Halk göle bağılı bulunan ve Kars çayına karışarak Hazar Denizi'ne ulaşan akarsudan balık tutmaktadır, fakat Balıklı Göl'ü ziyaret yeri olarak kabul ettikleri için burada balık avlamamaktadır (KK-1).

İnsan, doğanın da kendisi gibi canlı bir varlık olduğunu ve onunla uyumlu bir birliktelik içinde olursa ödüllendirileceklerini düşünür. Ancak insan, kendi ihtiyaçlarını ön planda tutarak, bir parçası olduğu doğaya zarar verirse, aynı zamanda inanç motiflerine de aykırı davranmış sayılmakta ve cezalandırılmaktadır (Büyükokutan Töret, 2014: 1266). Gölün arka tarafındaki çaydan tutulan balığı gölün içine attıklarında atılan balığın öldüğü görülmektedir. Yöre halkı, yabancı balığın diğer balıklar tarafından fark edilip hemen öldürüldüğüne inanmaktadır (KK-3). Ayrıca gölün çevresini kaplayan taşlara kimsenin dokunmadığı, onları çıkarmadığı, alıp götürmediği belirtilmektedir. Taşların yerlerinden alınması durumunda ise, bu eylemin kişiye zarar getireceğine ve taşların kendi yerlerine geri dönünceye kadar rahatsızlık vereceğine inanılmaktadır (KK-4).

Evrenin, sudan ve topraktan yaratıldığı anlayışla inanç ve düşünce olarak özellikle Türk dünyasında bazı su kaynaklarına kutsiyet atfedilmiştir. Su, evrendeki dört elementten biri olduğu gibi, aynı zamanda hayatın kaynağı, saflık timsali ve bereket sağlamaktadır (Ögel, 1993: I/106-107). Ögel'in işaret ettiği inançlar, Dölbentli Köyü'nde ve gölü ziyaret eden halk arasında yaşatılmaktadır. Türk mitolojisine göre balık, dünyayı taşıyan bir unsur olarak tasvir edilmiş ve özellikle göl ve nehir kıyılarında yaşayan Türkler için bereket, refah ve bolluğun simgesi olmuştur (Kaplan, 2021: 130). Köye "gölün yüzü suyu hürmetine" dolu vurmadığı, kuraklığın da yaşanmadığı belirtilmektedir. Böylece gölün köye bereket sağladığına, köyde yetişen ürünlerin zarar görmediğine inanılmaktadır (KK-1, KK-3).

Kutsiyet atfedilen bu mekânı hor gören, yapılan uygulamaları eleştiren hatta alay eden, buradan kazanç elde etmeye çalışan ve kötü niyetlerle gelen kişilerin başına gelen olumsuz olaylar yöre halkı tarafından anlatılmaktadır. Bu anlatılar, sözlü olarak anlatılarak ziyaretin kutsallığı kuşaktan kuşağa aktarılmakta ve yapılan uygulamalara meşruiyet kazandırılmış olmaktadır. Yaşanmış veya yaşandığı rivayet olan anlatılarla burada yapılan uygulamalara karşı herhangi bir olumsuz düşünce veya davranışın cezalandırılacağı inancı oluşturulmuştur. Balıklı Göl'den kişisel çıkarları için kazanç elde etmek isteyenlerin başlarına olumsuz olaylar gelmiştir (KK-3). Gölde balık tutup götüren bir kişinin silahı kendisine açılmış ve vurulmuştur (KK-1). Gölün yakınlarında tatbikat yapan askerlerden biri buradan götürdüğü balığı tavada kızartmak isteyince ölü balık tavadan sıçrayıp askerin gözünü çıkardığı duyulmuştur (KK-1, KK-2).

Bir yerin ziyarete dönüşmesi için etrafında bir efsane veya menkıbenin oluşması gerekmektedir (Günay, 2003: 33). Bütün bu anlatılar, Kars'ın Dölbentli Köyü'ndeki Balıklı Göl'ün bir ziyaret alanına dönüşmesini sağlamış ve etrafında ritüellerin oluşmasını mümkün kılmıştır.

2. Balıklı Göl'e Özellikle Gelenler ve Getirilenler: Ziyaret Ritüelleri

Birey, yaşamının herhangi bir döneminde kendini ruhsal ve bedensel yönden eksik veya zayıf hissetmesi üzerine, bu eksiklik veya zayıflığı gidermek için sıradan zamandan ve mekândan ayrılmak istemektedir. Bu istek kişide kutsal atmosfere sahip olan mekânlara gitme arzusu yaratmaktadır. Böylece birey mucizevi anlatıların da etkisiyle kutsal mekândaki ritüelleri icra ederek kendisinde veya istediği kişide bir tamamlanma, iyileşme, kendini bulma ve yüzleşme gerçekleşeceğine inanmaktadır.

Bu bağlamda, geçmiş anlatıların izlerini süren bireyler kutsal mekân olarak kabul gören "balıklı göller" den istifade etmektedir. Kars'ta bulunan Balıklı Göl'e gelen ziyaretçiler de göle kutsallık kazandıran balıkları görmek, suyundan yararlanmak ve söz edilen olumsuzlukları gidermek amacıyla gölle temas kurmak istemektedirler. Balıklı Göl'e gelen ve getirilenleri şöyle sıralamak mümkündür:

- Genç kızlar, özellikle evlilik çağı yakın olan kızlar,
- Herhangi bir rahatsızlığı olan yaşlılar,
- Fiziki ya da ruhsal hastalıklara sahip olanlar,
- Herhangi bir sıkıntıya maruz kalmamak için gelenler,
- Çocuk sahibi olmak isteyenler.

Toprak ve su, yer-su inancı bağlamında yan yana zikredilmektedir. Toprağın içindeki su; pınar, nehir ve göller hâlinde ortaya çıkmaktadır. Bu itibarda su, Türkler arasında geçmişten bugüne çeşitli kültürlere konu olmuştur. Eliade (1991: 108-109), suların dinî olarak değerlendirilmelerinin iki nedeninden bahsetmektedir: 1.Sular topraktan önce vardır, 2.Sular yeniden doğumu temsil etmektedir. Kars Balıklı Göl çevresinde yaşayan halk, bu amaçla uzun yıllar boyunca bölgeye özgü inanç ve ritüeller geliştirmiştir. Balıklı Göl'ü ziyaret edenler, çeşitli ritüeller gerçekleştirmektedir. Bu ritüeller, dileklerin dile getirilmesi, şifa arayışı ve manevi deneyimlerin yaşanması için gerçekleştirilmektedir. Ziyaretçiler, Balıklı Göl'ün kutsallığına inanarak dualar etmekte ve adaklar sunmaktadır. Bu ritüellerin dileklerin gerçekleşmesinde yardımcı olacağına inanılmaktadır.

Bölgede yapılan görüşmelerden edinilen bilgiye göre, Balıklı Göl'e ziyaretler en fazla yaz aylarında yapılmaktadır. Bunun nedeni karasal iklimin etkili olduğu bölgede kış aylarının zorlu hava şartlarında geçmesidir. Ancak soğuk hava koşullarına rağmen gölün suyu kış aylarında donmamaktadır (KK-2, KK-3, KK-4, KK-6).

Bireyler, zorlu zamanlardan geçişte, ruhsal iyileşmede ve bedensel şifalanmada bir köprü işlevi gören ritüelleri yaratıp uygulayarak karanlık dönemleri geride bırakmaktadırlar. Bu dönemlerde kutsal olayları sembolize eden mumlar aracılığıyla aydınlanma, ışık, umut, doğum ve dua gibi kavramlarla manevi bir bağlantı kurmaktadırlar. Böylece mumlar dileklerin gerçekleşmesi için ritüellerde birer sembolik araç hâline gelmektedir. Balıklı Göl'de kaynak kişilerden elde edinilen bilgilere göre, bölge halkı dileklerinin yerine gelmesi için bazı cuma günleri gölün etrafında mumlar yakıp isteklerini dile getirmektedirler. Perşembe akşamları ise özellikle genç kızlar, bu alanda mum yakarak ve ekmeğe doğrayarak buradaki ritüellere katılmaktadır (KK-1, KK-3). Genç kızların dileklerinin gerçekleşmesi umuyla veya gerçekleşen dileklerinin ardından Balıklı Göl'de bulunan balıklara ekmeğe doğrayıp atması, gölün saçı alma⁴ yetisine sahip olduğunu göstermektedir.

Görsel 3-4. Balıklı Göl'e Gelen Ziyaretçiler

Kutsallık izafe edilen Balıklı Göl'ün, kötü etkileri yok ettiğine inanılmaktadır. Sağıltıcı etkisi olan bu kaynaktan yıkanma ritüellerinin aslı, ruhsal ve fiziksel temizliktir. Balıklı Göl'ün suyunu içmek, vücuda sürmek ve yıkanmak suretiyle bireyler şifa kazanırlar. İnsanlar şifa bulabilmek ve işlerinin yolunda gitmesi için, bu gölün suyundan içerler veya çay demlerler. Dölbentli Köyü'nde yaşayan köy halkından altmış yaş üstü bireyler sık sık ayaklarını suya sokarak hastalıklardan arınmak için göle gelir. Çocukları olmayan aileler buradaki sudan içmek ister. Maddi sıkıntılar yaşayanlar veya ruhsal bunalımda olanlar, dua edip ardından ellerini ve yüzlerini yıkamak amacıyla Balıklı Göl'e uğramaktadır (KK-3).

3. Hastalıktan Kurtulma ve Şifa Bulma Dönüşümünün Gerçekleşmesinde Balıklı Göl

Anadolu'nun birçok yöresinde, su kültürü etrafında gelişen ziyaret fenomeni büyük bir öneme sahiptir. Bu ziyaret mekânlarında genellikle türbeler, mezarlar,

⁴ "Saçı: (Libation) Kut töreni, bir kansız kurban; birçok kavimlerde de çeşitli örnekleri mevcuttur (İnan, 1986: 100).

ağaçlar ve su bir bütünlük oluşturmaktadır. Özellikle kutsal mekânlarla temas genellikle su, ağaç ve toprak yoluyla gerçekleştirilmektedir.

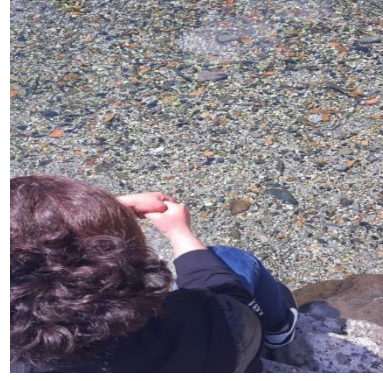
Suyun kutsallığı tedavi edici özelliğinden gelmektedir. Tedavi etme özelliği yaratılışta var olan güce bağlanmaktadır. Kozmogoni simgesi olan ve bütün tohumların taşıyıcısı olan su, büyüsel bir maddedir. Su her derde devadır; iyileştirir, gençleştirir ve hayatı sonsuz kılar (Eliade, 2003: 200). Suya çoğu zaman doğrudan temas sağlanır. Su kimi zaman da dolaylı yollarla kullanılmaktadır. Su sayesinde ruhsal, zihinsel ve fiziksel hastalıklar tedavi edilmektedir (Baysal, 2020: 240). Suyun önemi, temas ettiği ruhta, zihinde ve fizikteki zararlı etkileri ortadan kaldırarak kutsal bir şekilde canlandırmaktır.

Bireyler, ziyaret ettikleri mekânlardaki suyla sağlık sorunlarından kurtulmayı ve şifa bulmayı amaçlayarak ritüel niteliğinde bazı uygulamalar gerçekleştirmektedirler. Bu uygulamalar aracılığıyla suyla arınma sağlanır. Kişi, suyun gücüyle tekrar sağlıklı bir şekilde doğuşunu deneyimler. Kutsal kabul edilen yerlerin suyundan içmek, suyu kullanmak veya onunla temizlenmek gibi eylemler de iyileştirici özelliklere sahiptir (Dağı, 2013: 34; Bekki, 2017: 207). Bu suların bir diğer özelliği, ılıca, pınar, kaynak suyu ve şifalı su çeşmeleri gibi doğal kaynaklardan gelmeleridir. Buralardaki suyun kutsal olarak kabul edilmesi sonrasında insanlar, arınma ve şifa bulma amacıyla bu suları kullanmaktadır. Bu su kaynakları genellikle içilerek veya vücuda sürülerek kutsal birleşme ve koruma sağlamaktadır. Bahsedilen su kaynakları bazen insanlarla, bazen de balıklar, ağaçlar, taşlar, tepeler veya dağlar gibi unsurlarla ilişkilendirilerek kutsallık kazanmaktadır.

Bireyin bedeninin suyla temas etmesi başlangıç noktasına dönüş arzusunun sembolik bir göstergesidir. Başlangıç, hastalıkların ve kötülüklerin olmadığı saflık simgesidir. Böylece su, arındırır, eskiyi yeniler, bozuk olana yeniden şekil verir. Suyla bağlantılı ritüellerin çoğu İslami bir bakış açısıyla gerçekleştirilir, ancak bu uygulamaların büyük bir kısmı İslamiyet öncesi geleneksel uygulamalardan esinlenmektedir. Doğumdan ölüme kadar olan yaşam sürecinde suyun insan yaşamında olağanüstü bir rolü vardır. Su, çocuk sahibi olmak için gerçekleştirilen büyüsel eylemlerden biri olmuştur. Kars Balıklı Göl'ü ziyaret eden otuz beş yıldır çocuğu olamayan aile buradaki suya temas eder, yani buradan alıp götürülen suyu içer ve suyla yıkanır. Bunun ardından ailenin çocukları olur. Aile yılda iki defa burayı ziyaret ederek kurbanlar keser ve yörede dağıtır (KK-6).

Ziyaret yerlerinde yapılan tedavi uygulamalarında, temas büyülerine sıkça rastlanmaktadır. Temas büyüünde, kişinin bedeninin her bir parçası arasındaki duygusal ilişkinin, fiziksel temas sona erdikten sonra dahi devam etmektedir (Frazer, 2004: 188-191). Balıklı Göl'de yapılan suyla temasa bağlı şifalanmada bir diğer örnek ise cilt hastalıklarından mustarip olan bireylerdir. Gölün kerametini duyup şehir dışından gelen kaynak kişi ellerindeki sedef hastalığına benzer lekeleri gidermek için göle ellerini sokar ve bekletir. Ellerini suya temas ettirdiği sırada "Ya

Allah Ya Muhammed Ya Ali” der. Balıkların da ellerine temas etmesini istediği için bir süre hareketsiz bekler (KK-7). Eklem ağrıları yaşayan diğer bir kişi “Ya Hızır” diyerek ayaklarını göle sokar (KK-8).

Görsel 5-6. Balıklı Göl'e Gelen Ziyaretçiler

Kutsal mekânlardaki tecrübeler arttıkça kutsalın kapsamı genişler ve yayılır. Kabul gören mit, dinî inançlarla sentezlenerek yeni bir boyut kazanır. Suyla temas, kişiyi ölümsüz kılmaz, ancak hastalıklardan ve sıkıntılardan kurtarabilir, olumsuzlukları önleyebilir. Su, kendi enerjisiyle kendini doğurup yenilerken, ona doğrudan veya dolaylı yoldan temas eden kişinin de yenilenmesini, arınmasını ve bolluğa kavuşmasını sağlayabilir.

Kutsal sular, tarih boyunca halk hekimliğinde büyük bir öneme sahip olmuştur. Hem bedensel hem de zihinsel açıdan sağlık ve refah üzerinde olumlu etkiler sunarak önemli bir deneyim sağlar. Mide rahatsızlıkları yaşayan kişiler gölün suyundan içer ya da daha sonra içmek için suyu yanında götürürler (KK-9).

Görsel 7. Balıklı Göl'den Şifa Beklentisiyle El Yüz Yıkama

Görsel 8. Balıklı Göl'e Dilek Dilemeden Bir Görüntü

Görüşmelerde kaynak kişilerin verdiği ortak bilgilerden biri, Balıklı Göl'ün iyileştirici özelliğinin sadece göle inanan kişilerde görüldüğüdür. Kaynak kişilerin tamamına yakını göle niyaz ederek girdiklerini belirtmektedir. Tedavi amacıyla gidilen bu mekânın, ziyaret için belli bir gün ve zamanı yoktur, ihtiyaç duyulduğu her an ziyaret edilebilmektedir.

Sonuç

Kars halk kültüründe yaşayan/yaşatılan Balıklı Göl, etrafında oluşturulan anlatılarla zamanla kutsiyet kazanmıştır. Yöre halkı ve yöre dışından gelen ziyaretçiler tarafından, kutsalı kutsallaştıran hikâyeyi dinlemek heyecan verici bir deneyim olarak nitelendirilmektedir. Dölbentli Köyü (Kars) yöresinde bulunan Balıklı Göl etrafında tespit edilen inanç ve uygulamalar hakkında şu değerlendirmeleri yapmak mümkündür:

Yörede su, mitik bir varlık olan balık unsuruyla kesişmiş, oluşumu hakkındaki anlatılarla kutsiyet kazanmış ve Balıklı Göl (Balıklı Pınar) adını almıştır. Kutsiyet atfedilen su ve balıklar halk tarafından amaçlarının dışında kullanılmaları yasak ve tehlikeli olarak görülmekte, su ve balıkların da buna hiçbir şekilde izin vermediği ifade edilmektedir. Bununla birlikte, göl hakkında anlatılan menkıbeler çerçevesinde oluşan kurallara riayet edilerek gölle temas sağlanmaktadır. Bu bağlamda, suya çöp vb. atmak, suyu kirletmek, balıklara zararlı besinler vermek ve balıkları avlamak yöre halkı tarafından yasaklanmıştır.

Balıklı Göl'deki mevcut su kültü, geleneksel Türk kültüründe yer alan yer-su inanışlarının günümüzdeki bir yansıması olarak değerlendirilebilir. İslamiyet'in kabulüyle araştırma sahası etrafında sergilenen ritüellerde İslami motiflerin yer aldığı görülmektedir. Göle gelen ziyaretçiler, genellikle suya temas etmek suretiyle (içmek, yıkanmak, kurban sunmak, yiyecek saçmak vb. şekillerde), suyun doğasına yaklaşma, birleşme ve her türlü sıkıntıların çözümü için sudan yardım alma amaçlarını taşımaktadır. Göl maddi ve manevi rahatsızlıklar için farklı kültür ve yaş gruplarındaki insanlar tarafından kullanılmaktadır.

Halkın bu mekânlarla ilgisinde en önemli etken şifa arayışıdır. Çeşitli hastalıklarla mücadele eden ve tıbbi tedavilerden sonuç alamayan insanlar, bu mekânları umut kapısı olarak görmekte ve kutsal kabul edilen suyla etkileşimde bulunmaya çalışmaktadır. Bu amaca ulaşmak için bu suları içmekte, üzerlerine sürmekte, hastalıklı bölgelere uygulamakta, kurbanlar takdim etmekte ve belirli zamanlarda ziyaret etmekte ritüeller gerçekleştirmektedir. Bireylerin bu kutsal mekânlarla etkileşime geçme amacı, su ruhlarıyla iletişim kurmak, sıkıntılıların hafifletilmesi için yardım talep etmek ve kutsal özelliklerinden faydalanmaktır. Bu durum, insanların umutlarını tazeledikleri ve aynı zamanda huzura eriştiği şeklinde yorumlanabilir. Kars Balıklı Göl çevresinden elde edilen veriler ışığında, günlük yaşamdaki inanç ve ritüellerin halkın hayatında önemli bir rol oynadığı ve insanların ritüelleri gerçekleştirme ihtiyacı duydukları gözlemlenmiştir. Bu ritüellerden biri de mitolojik dönemlerde kùlt kabul edilen varlıklar (su, dağ, ateş, ağaç vb.) için çeşitli kanlı veya kansız kurbanlardır. Zamanla İslami bir biçimde hayır amaçlı dağıtılan kurbanlara dönüşmüştür. "Hayvan kurbanı" dışında göle saçılan yiyecekler (ekmek vb.) ise o göle mahsus bir ritüel olarak varlığını korumuştur.

Sonuç olarak, Balıklı Göl'e yolculuk en fazla "hastalık, iyileşme ve dönüş" döngüsünde ikinci evre olan iyileşmenin gerçekleşmesi için yapılmaktadır. Böylesine önemli bir işleve sahip olan Balıklı Göl'e gelen ziyaretçiler, göle dair inanç ve uygulamaları sergilemektedir. Bu nedenle, Balıklı Göl ve çevresindeki inançların korunması ve gelecek nesillere aktarılması büyük önem taşımaktadır. Bu tür kültürel mirasların devamlılığı, toplumsal hafızanın canlı tutulması ve kültürel kimliğin korunması açısından önemlidir. Balıklı Göl ve benzeri kutsal mekânlar, halkın manevi dünyasının zenginliğini yansıtmakta ve bu zenginliğin gelecek nesillere aktarılması, kültürel sürekliliğin sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, Balıklı Göl'ün halk inançları ve uygulamaları açısından zengin bir içeriğe sahip olduğunu göstermektedir. Göle yönelik inançların ve ritüellerin, sadece yerel halk için değil, daha geniş bir kültürel çerçevede de anlam taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, Balıklı Göl ve benzeri mekânların kültürel ve tarihi değerlerinin korunması, bu değerlerin bilimsel yöntemlerle araştırılması ve belgelenmesi önemlidir.

Kaynakça

Yazılı Kaynaklar

- Akarsu, Bedia (1988). *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Akçiçek, Eren ve Canyurt, Mehmet Ali (1993). "Anadolu'da Balık ile İlgili İnançlar ve Halk Hekimliği Uygulamaları". *Doğu Anadolu Bölgesi I. Su Ürünleri Sempozyumu (25-28 Haziran 1993)*. Erzurum, 1-12.

- Arık, Durmuş (2005). *Azerbaycan Türklerinin Dini Tarihi ve Halk İnanışları*. Ankara: Öztepe Matbaacılık.
- Bayat, Fuzuli (2007). *Türk Mitolojik Sistemi (Ontolojik ve Epistemolojik Bağlamda Türk Mitolojisi I)*. İstanbul: Ötüken Yayıncılık.
- Baysal, Nagihan (2020). *Türk Halk Kültüründe Su*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Bekki, Salahattin (2017). "Halk Hekimliği". *Ortak Miras*. Ed. Nebi Özdemir. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 196-209.
- Boratav, Pertev Naili (1994). *100 Soruda Türk Folkloru*. İstanbul: Gerçek Yayınları.
- Boratav, Pertev Naili (1997). *Folklor ve Edebiyat I*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Büyükokutan Töret, Aslı (2014). "Kazan Tatarlarıyla Azerbaycan Türklerinin Su İyesi ile İlgili Bazı İnanış ve Uygulamaları Üzerine Bir Karşılaştırma". *12. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi*, Kazan/ Tataristan, Rusya, 1265-1268.
- Çelik, Celaledin (2004) "Türk Halk Dindarlığında Değişim ve Süreklilik: Ziyaret Fenomeni Örneği" *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(1): 213-239.
- Dağı, Fahri (2013). *Türk Halk Anlatılarında Halk Hekimliği Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Devellioğlu, Ferit. (2004). *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Doğan, Ahmet (2002). "İslâmiyet'ten Önceki Türk İnanıcına Dair". *Türkler Ansiklopedisi*, C.3. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 584-596.
- Eliade, Mircea (1991) *Kutsal ve Dindışı*. Çev. M. Ali Kılıçbay. Ankara: Gece Yayınları.
- Eliade, Mircea (1992). *İmgeler, Simgeler*. Çev. M. Ali Kılıçbay. Ankara: Gece Yayınları.
- Eliade, Mircea. (2003). *Dinler Tarihine Giriş*. Çev. Lale Arslan. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Elmacı, Lütfullah (2017). *Ziyaret Fenomeni ve Din (Kastamonu Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Çorum: Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erbuğ, Merih Baran (2007). *Efsaneler "Geçmişten Fısıltılar"* Ankara: Kim Yayınları.
- Gökbel, Ahmet (2000). *Kıpçak Türkleri*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Günay, Ünver (2003). "Türk Halk Dindarlığının Önemli Çekim Merkezleri Olarak Dinî Ziyaret Yerleri". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15: 5-36.
- İnan, Abdülkadir (1986). *Tarihte ve Bugün Şamanizm*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

- İnan, Abdùlkadir (2000). *Makaleler ve İncelemeler I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Kafesoğlu, İbrahim (1987). *Türk Bozkır Kùltürü*. Ankara: Türk Kùltürünü Araştırma Enstitüsü.
- Kalafat, Yaşar (1990). *Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri*. Ankara: Türk Kùltürü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Kaplan, Haktan (2021). "Mitolojik İnançlarda ve Anlatılarda Yer Alan Balık Motifi ve Balık Motifinin Günümüz Efsanelerine Yansımaları". *International Journal Of Filologia (IJOF)*, 6: 129-137.
- Kaşgarlı Mahmud (1986). *Divanü Lügat'it-Türk.C.4*. Haz. Besim Atalay. Ankara: TDK Yayınları.
- Kıyak, Abdùlkadir (2013). "Geleneksel Türk İnanışlarındaki Su Kùltü ve Elazığ'daki İzleri". *Gümüőhane Üniversitesi İlahiyat Fakùltesi Dergisi*. 2(4): 22-39.
- Kùrkçüođlu, Cihat vd. (2002). *Şanlıurfa'dan Efsaneler Şanlıurfa Uygarlığın Doğduğu Şehir*. Şanlıurfa: Őurkav Yayınları.
- Mollaibrahimoğlu, Çiđdem (2008). *Anadolu Halk Kùltüründe Hayvanlar Etrafında Oluşan İnanç ve Pratikler*. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ocak, Ahmet Yaşar (1983). *Bektaşî Menâkıbnâmelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Ocak, Ahmet Yaşar (2009). *Alevî ve Bektaşî İnançlarının İslâm Öncesi Temelleri*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ögel, Bahaeddin (1993). *Türk Mitolojisi I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Sakaoğlu, Saim (1980). *Anadolu-Türk Efsanelerinde Taş Kesilme Motifi ve Bu Efsanelerin Tip Katalođu*. Ankara: Kùltür Bakanlığı Yayınları.
- Şemseddin Sami (2002). *Kâmûs-i Türkî*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- TDK (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tokarev, Sergei Aleksandrovich (2006). *Dünya Halklarının Dinler Tarihi*. Çev. Rauf Aksungur. İstanbul: Ozan Yayıncılık.

Sözlü Kaynaklar

- KK-1: Ergün Doğan, 1962 doğumlu, çiftçi, Kars (Görüşme: 03.05.2024).
- KK-2: Hüseyin Güneş, 1979 doğumlu, çiftçi, Kars (Görüşme: 03.05.2024).
- KK-3: Yunus Reçber, 1990 doğumlu, çiftçi, Kars (Görüşme: 03.05.2024).
- KK-4: Damla Güneş, 1989 doğumlu, çiftçi, Kars (Görüşme: 03.05.2024).
- KK-5: Arif Gündoğdu, 1986 doğumlu, işçi, Kars (Görüşme: 03.05.2024).
- KK-6: Erdinç Doğan, 1963 doğumlu, çiftçi, Kars (Görüşme: 03.05.2024).

KK-7: Allahverdi Alemdağ, 1958 doğumlu, güvenlik görevlisi, İstanbul (Görüşme: 03.05.2024).

KK-8 Binalı Gündoğdu, 1956 doğumlu, çiftçi. Kars (Görüşme: 03.05.2024).

KK-9 Çiçek Gündoğdu, 1958 doğumlu, ev hanımı. Kars (Görüşme: 03.05.2024).

Çalışmanın yazarı/yazarları "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" çerçevesinde aşağıdaki hususları beyan etmişlerdir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışmanın saha araştırmaları Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'nun 24.04.2024 tarih ve 2024-08 sayılı Etik Kurul Onayı ile gerçekleştirilmiştir.

Finansman: Bu çalışma için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır.

Destek ve Teşekkür: Yazar tarafından makalenin araştırma ve yazım aşamasındaki katkı ve yönlendirmeleri dolayısıyla Prof. Dr. Aslı Büyükokutan Töret'e teşekkür edilmektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu çalışmanın araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın/yazarların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

Yazarın Notu: Bu makale, TOKÜAD-V. Uluslararası Toplum ve Kültür Araştırmaları Sempozyumu'nda Tuğçe Coşkun'un sözlü olarak sunduğu bildirinin gözden geçirilerek genişletilmesi suretiyle hazırlanmıştır.

Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmanın tüm bölümleri tek bir yazar tarafından hazırlanmıştır.

The author / authors of the study declared the following points within the framework of the "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors":

Ethics Committee Approval: The field researches of this study was carried out with the Ethics Committee Approval of Eskişehir Osmangazi University Social and Humanities Human Research Ethics Committee dated 24.04.2024 and numbered 2024-08.

Funding: No support was received from any institution or organization for this study.

Support and Acknowledgment: Due to the contributions and orientations of the author in the research and writing phase of the article, Prof. Dr. Aslı Büyükokutan Töret is thanked.

Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this study.

Author's Note: This article was prepared by reviewing and expanding the oral presentation of Tuğçe Coşkun at the TOKÜAD-V. International Society and Cultural Research Symposium.

Author Contributions: All sections of this study have been prepared by a single author.